

Bestuursdienst

Afdeling Wijkbeheer
Steller Mark Ronda
Onderwerp Evaluatie ecologisch beheer 2011 en planning 2012

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 8581

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk RO12.2917378

Datum **23 FEB 2012**

Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

In ons collegeprogramma 2010-2014 "Groningen progressief met energie, stad voor iedereen" neemt ecologie een prominente plek in. Belangrijke doelstelling is het oplossen van knelpunten in de Stedelijke Ecologische structuur. Daarnaast is burgerparticipatie een speerpunt bij het beheer van het groen. De doelstellingen op het gebied van natuur en water hebt u verder vastgelegd in de groenstructuurvisie "Groene Pepers" en het "Groninger water- en rioleringsplan". Afgelopen jaar bent u geïnformeerd over de ontwikkelingen van ecologie en water middels de notitie "Evaluatie ecologisch beheer 2010 en planning 2011". Ook dit jaar willen wij u informeren middels de notitie "Evaluatie ecologisch beheer 2011 en planning 2012".

Evaluatie 2011

Afgelopen jaar is, door de diverse projecten en verdere aanpassingen in het beheer, een bijdrage geleverd aan de ecologische kwaliteit van de stad. Vooral de volgende onderdelen hebben daar aan bijgedragen:

- het vertalen van het doelsoortenbeleid naar beheerplannen;
- de uitvoering van een monitoring van flora en fauna in een aantal gebieden in de Stedelijke Ecologisch Structuur;
- diverse projecten ter versterking van de Stedelijke Ecologische Structuur;
- de uitvoering van participatieprojecten;
- afspraken met de waterbeheerders over functiegericht waterbeheer;
- projecten ter informatie en stimulatie van de "eetbare stad";
- de inzet van de stadskudde voor het ecologisch beheer van bermen;
- de uitwerking van een ecologisch herinrichtingsplan voor park Selwerd.

De bezuinigingen hebben ook invloed op het budget voor ecologie. Voor een aantal gebieden betekent dit dat de versterking of het behoud van de ecologische kwaliteit onder druk is komen te staan. Door een zorgvuldige inzet van de beschikbare middelen hebben we getracht de negatieve consequenties voor de stedelijke natuur en de daaraan gerelateerde biodiversiteit zoveel mogelijk te beperken.

Planning 2012

In de nota "Evaluatie ecologisch beheer 2011 en planning 2012" zijn de doelstellingen voor 2012 geconcretiseerd. Het gaat hierbij zowel om projecten als om de verdere aanscherping van het ecologisch beheer. Net als voor 2011 geldt dat het doelsoortenbeleid als leidraad wordt gebruikt. Belangrijke onderdelen uit deze planning zijn onder andere:

- het (her)schrijven van ecologische beheerplannen, afgestemd op het doelsoortenbeleid;
- monitoring van de flora en fauna in de Stedelijke Ecologische Structuur;
- diverse projecten ter versterking van de Stedelijke Ecologische Structuur;
- concretisering van de in 2011 uitgewerkte ecologische verbeteringen voor park Selwerd;
- onderzoek alternatieve bestrijding van de Kaukische Berenklaauw door verbod glyfosaat (roundup);
- het stimuleren en coördineren van participatieprojecten;
- onderzoek naar het voorkomen van bijen in de stad en de verbetering van hun leefomgeving in het kader van het jaar van de bij;
- uitvoering van ecologisch beheer met schapen, waarbij de schapen aan het begin van het seizoen tijdens een 10 daagse schapentrektocht (www.schapentrektocht.nl) over de hondsrug van het Bargerveen naar Groningen zullen trekken;
- verlenging van de actie "Meld een ijsvogel".

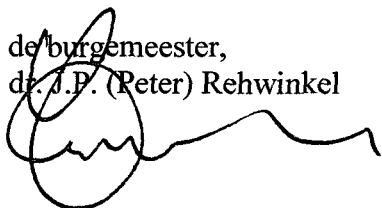
Voor de gehele inhoud van de "Evaluatie ecologisch beheer 2011 en planning 2012" verwijzen wij u naar de bijlage.

Financiën

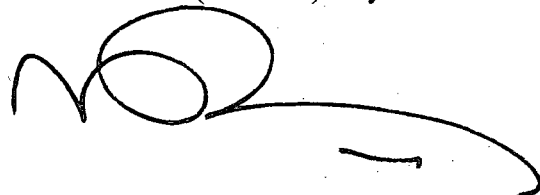
De kosten van de bovenstaande maatregelen en projecten worden gedekt uit de reguliere onderhoudsbudgetten en het Programma Stadsbeheer 2012.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

Evaluatie ecologisch beheer 2011 en planning 2012

De gemeente Groningen heeft een Stedelijke Ecologische Structuur (SES). De SES bestaat uit een aantal gebieden die met elkaar worden verbonden door ecologische verbindingzones. Door verbetering in het ecologisch beheer én (kleinschalige) projecten wordt getracht de ecologische kwaliteit in deze gebieden en verbindingzones te vergroten. Hierbij wordt ingehaakt op het doelsoortenbeleid. Dit beleid geeft aan welke soorten en planten worden nagestreefd in de SES en welke eisen zij stellen aan hun leefomgeving. Op basis daarvan kunnen ecologische maatregelen worden beschreven, die nodig zijn om de natuurlijke omgeving van de doelsoort te realiseren. Doordat het versterken van ecologische gebieden en verbindingzones vaak maatwerk is wordt veelal gebruik gemaakt van gespecialiseerde aannemers en bedrijven.

De bezuiniging raken ook de ecologiegelden. Dit betekent dat in de meeste gebieden de versterking of het behoud van de ecologische kwaliteit onder druk is komen te staan. Door een zorgvuldige inzet van de beschikbare middelen zijn de negatieve consequenties voor de stedelijke natuur en de daaraan gerelateerde biodiversiteit zoveel mogelijk beperkt.

In deze notitie worden de resultaten van het ecologisch beleid en het beheer over 2011 en onze plannen voor dit werkterrein in 2012 concreet toegelicht. Welke projecten hebben we het afgelopen jaar uitgevoerd, met welke projecten gaan we in 2012 aan de slag en hoe ziet het bijbehorende tijdsplan eruit? In de evaluatie is in cursief aangegeven hoe deze onderwerpen voor 2011 op de planning stonden. Daaronder is aangegeven wat de bereikte resultaten zijn.

Evaluatie 2011

1. Beleid

Beheerplannen

Voor alle kerngebieden binnen de SES worden de huidige beheerplannen aangepast tot ecologische beheerplannen. Voor een aantal gebieden zal een nieuw beheerplan geschreven moeten worden. Het belangrijkste kader voor deze ecologische plannen is het doelsoortenbeleid. De gegevens over beheer en inrichting die tijdens de monitoring zijn verzameld zijn een belangrijke input voor de beheerplannen. In 2011 wordt voor de Rabenhauptlokatie aan de Hereweg een ecologisch beheerplan geschreven. Voor het Noorderplantsoen worden doelsoorten ingepast in het bestaande beheerplan.

Voor de Rabenhauptlokatie en het Noorderplantsoen zijn de ambities die de doelsoorten stellen aan hun omgeving vertaald naar een beheerplan.

Waterbeleid

Het streven naar een duurzaam stedelijk watersysteem krijgt verder vorm door het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en het verbinden van vijvers onderling. We zullen hierbij gebruik maken van de uitkomsten van de ecoscan/stadswaterscan. Projecten op dit gebied worden met name in Groningen-Zuid en Lewenborg uitgevoerd in 2011.

Voorbeelden van projecten in uitvoering zijn Hendrik de Vries Plantsoen en Groene long Beijum. Lewenborg is voorbereid in 2011 maar zal in 2012 uitgevoerd worden. Daarnaast zijn we samen met waterschap Noorderzijlvest bezig met de voorbereiding van waterstructuurplan Noorddijk fase 2.

Afvalstromen

De oppervlakte ecologisch beheerd grasland en sloten neemt jaarlijks toe en daarmee ook de kosten van afvoer en storten van het maaisel. Om de kosten binnen de perken te houden moet worden onderzocht of er goedkopere alternatieven zijn voor de verwerking van de vrijkomende afvalstromen.

Daarbij moet worden gekeken wat de technische haalbaarheid van deze plannen is, maar ook de wettelijke mogelijkheden voor hergebruik, compostering of vergisting.

Belangrijkste conclusie uit het onderzoek is dat het maaisel op een duurzamere manier verwerkt kan worden. Of dit ook zal leiden tot een bezuiniging is binnen de kaders van dit onderzoek nog niet te zeggen. Er vinden nog veel ontwikkelingen plaats in de wijze van vergisting van het sloot- en bermmaaisel. Uitgebreidere uitkomsten van het onderzoek worden door de projectgroep biomassa los van deze evaluatie in februari gerapporteerd. Wel is het (kleinschalig) mogelijk om maaisel te gebruiken als stro. Dit kan worden afgezet bij bijvoorbeeld lokale maneges en (zorg)boerderijen. Dit is echter geen structurele bezuiniging omdat de kwaliteit en bruikbaarheid van het hooi afhangt van de weersomstandigheden.

2. Beheer

Bermbeheer

De kwaliteit van het ecologisch bermbeheer staat onder druk door de hoge stortkosten en de geplande bezuinigingen. Dit betekent ook dat een aantal eerder vastgestelde doelstellingen onder druk staan, zoals de ambitie om de biodiversiteit van het stedelijk gebied te versterken door middel van de uitwerking van het doelsoortenbeleid met behulp van meer ecologisch beheer.

Door een zorgvuldige inzet van de beschikbare middelen zullen we trachten de negatieve consequenties voor de stedelijke natuur en de daaraan gerelateerde biodiversiteit zoveel mogelijk te beperken. De volgende maatregelen worden voorgesteld.

- *De berm wordt braak gelegd. Dit betekent dat de berm voor het grootste deel niet meer wordt gemaaid. Alleen langs weg, fiets- of voetpad wordt een strook van een meter gemaaid. Gevolg is dat de berm verruigt, storingssoorten zullen toenemen en op langere termijn zal er opslag van bomen in de berm gaan groeien;*
- *De maai-frequentie terugbrengen. Dit betekent dat bermen in plaats van twee keer, nog maar één keer gemaaid worden. Gevolg is een vertraging in de ecologische ontwikkeling en achteruitgang van de natuurkwaliteit van de berm.*

De bovengenoemde voorstellen in het beheer zijn doorgevoerd. Over de gevolgen hiervan op de graslanden is echter nog niet veel te zeggen. Pas na een aantal jaar zal duidelijk worden wat de consequenties zijn van het terugbrengen van de maai-frequentie van twee keer naar één keer.

Schaapskudde

Het beheer met schapen zal in 2011 worden voortgezet. De start van het schapenseizoen zal eind maart begin april zijn. De schapen blijven tot eind oktober. De resultaten van het vegetatieonderzoek in 2009 en 2010 zullen worden meegenomen in een verdere verbetering van de inzet van de schapen. Overige activiteiten rond de schaapskudde:

- *Net als afgelopen jaar kunnen scholen en kinderdagverblijven zich in 2011 aanmelden voor een educatief bezoek aan de schaapskudde;*
- *De schaapscheerderdag zal weer in het Noorderplantsoen worden gehouden. Tijdens deze dag worden de schapen geschoren en zijn kraampjes met streekproducten aanwezig.*

De begrazing door schapen is weer zeer succesvol geweest. De stadskudde heeft een deel van de ecologische bermen begraasd. Het verwachte eindbeeld is gehaald. Vele mensen hebben weer genoten van de schapen begeleidt door herder Bouke Arends. De schaapscheerderdag is dit jaar niet in het Noorderplantsoen gehouden maar in park Selwerd. Het was hier onderdeel van het cultureel festival Zorja. Daarnaast heeft de kudde weer veel positieve publiciteit opgeleverd. De stadskudde is diverse malen op tv-noord en oogtv geweest. Ook heeft er een artikel gestaan in het vaktijdschrift "Tuin en Landschap".

Ecoscan te kappen bomen

Tijdens de ecoscan wordt gekeken of een boom of onderdeel daarvan kan blijven staan en/of liggen. Hierdoor zal de hoeveelheid dood hout in de stad toenemen. Veel (doel)soorten profiteren hiervan. Voorbeelden zijn o.a. egel, kleine en grote bonte specht, groene specht, grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Door de aanschaf van een endoscoop (zeer kleine camera) kan bij een eventuele kap van bomen vooraf beter worden nagegaan of er vleermuizen aanwezig zijn in holtes en spleten.

Ook dit jaar zijn tientallen bomen als staand of liggend dood hout achtergebleven in het groen. De endoscoop blijkt erg effectief bij het beoordelen van holtes in bomen en is verschillende malen ingezet. Hierdoor zijn kosten bespaard omdat het niet nodig was een extern ecologisch adviesbureau in te huren.

3. Projecten

Braakliggende terreinen

De regeling 'Tijdelijke natuur' van het voormalig ministerie van LNV maakt het sinds 2010 mogelijk om gebieden, die korte of langere tijd braakliggen in te zaaien met natuurlijke soorten, waardoor de natuurwaarde van deze gebieden aanzienlijk hoger is dan bij het gebruikelijke maai-beheer. De voor- en nadelen van deze aanpak zullen in samenwerking met diverse beheerders worden uitgewerkt en op een aantal plaatsen zullen bij wijze van proef gebieden worden ingezaaid.

Er is tot nu toe geen aanvraag voor tijdelijke natuur op bedrijventerreinen ingediend. De meerkosten van het inzaaien bleken een belemmering voor de beheerders te zijn. Vervolgens is er in het kader van de beleidsontwikkeling rond stadslandbouw een voorstel gedaan om delen van bedrijventerreinen tijdelijk in beheer te geven bij boeren, die er natuurvriendelijke gewassen op kunnen telen als nectar en stuifmeelleveranciers voor bijen en andere insecten. De selectie van deze percelen is echter nog niet afgerond.

Dunning Sterrebos

Het Sterrebos is volgens de Groenstructuurvisie één van de kroonjuwelen van de stad. Om dit kroonjuweel voor de toekomst veilig te stellen moet er beheer worden uitgevoerd. Dit beheer staat beschreven in het beheerplan van het Sterrebos en is door Stadsbeheer voor de komende 5 jaren vertaald in een uitvoeringsplan. In 2011 zal het grootschalig onderhoud verder worden opgepakt, waarbij ook grote esdoorns uit het Sterrebos zullen worden gekapt. Het kappen van grote bomen kan bij omwonenden gevoelig liggen. Dit wordt nog eens versterkt door ruimtelijke ontwikkelingen rond de Kempkensberg en de Zuidelijke ringweg. Om omwonenden de noodzaak van dit groot onderhoud uit te leggen, worden inloopavonden georganiseerd. Deze informatie zal ondersteund worden met een excursie voor de bewoners door het Sterrebos.

Begin 2011 was nog niet duidelijk wat de invloed van de zuidelijke ringweg op het Sterrebos zou worden. Hierdoor zijn ook de bovenstaande plannen voor de dunning uitgesteld. Inmiddels is meer duidelijkheid over de zuidelijke ringweg en zal in 2012 worden gekeken in hoeverre de maatregelen verder zijn door te voeren.

Ecologie in projecten Programma Stadsbeheer 2011

Tijdens de monitoring wordt gekeken of de verschillende gebieden voldoen aan de criteria die de doelsoorten stellen aan hun omgeving. Aanbevelingen voor beheer worden verwerkt in beheerplannen. De aanbevelingen ten aanzien van de inrichting van groen worden opgenomen in het programma Stadsbeheer.

Op verschillende plaatsen zijn natuurlijk oevers aangelegd of zijn bestaande ecologische bermen verbeterd. Onder ander langs de Bangeweer, in de omgeving van het Hoornsepark en bij het Jaagpad (Reitdiep).

Vegetatie onderzoek ecologisch maaien

De afgelopen 5 jaar is het maai-beheer ingrijpend veranderd. Steeds meer bermen worden ecologisch gemaaid. Afhankelijk van de schaal, kwetsbaarheid en doelstellingen worden kleinschalige of grotere machines ingezet. De eerste aanwijzingen dat het beheer zijn vruchten begint af te werpen lijkt zichtbaar te worden door een toename van zeldzame soorten in de graslanden als ook een toename van vlinders. Door dit onderzoek wordt geprobeerd aan te tonen of en welke relatie er ligt tussen de uitvoering van het ecologische beheer en de ontwikkeling van de stadsnatuur. Door het in beeld brengen van deze relatie kunnen eventuele negatieve effecten van verandering in het beheer goed worden aangetoond.

De conclusie van het uitgevoerde onderzoek zijn grotendeels een bevestiging van de veronderstellingen. De meest kleinschalige vorm van beheer is het meest effectief. Door dit gerichte beheer zijn deze bermen het meest bloemrijk en komen er ook de meeste insecten voor. Daarnaast komen er opvallend minder storingssoorten (distels, zuring en brandnetels) voor dan bij het grootschalig beheer. Toch zijn bij de inzet van grotere machines positieve resultaten waargenomen. Ook bij deze vorm van beheer vindt verschraving van de berm plaats waardoor de berm bloemrijker wordt. Bij ongewijzigd beheer zullen deze positieve ontwikkelingen vermoedelijk doorzetten. Het terugbrengen van de maai-frequentie door de bezuinigingen heeft waarschijnlijk een negatief gevolg op de ontwikkeling van bloemrijk graslanden.

Water Stadspark

In 2011 wordt een plan uitgewerkt waarin oplossingen worden gezocht voor de stedelijke wateropgave ten aanzien van de waterkwantiteit en problemen rond peilbeheer in het stadspark. Voor de waterkwaliteit worden de vastgestelde ambitieniveaus uit het waterplan nagestreefd. Bij de uitwerking wordt gebruik gemaakt van het beheerplan voor het stadspark.*

** De maatregelen die getroffen moeten worden om in het bebouwde gebied de kans op wateroverlast zo veel mogelijk te beperken, wordt de stedelijke wateropgave genoemd.*

We zijn in 2011 gestart met het maken van het plan voor stadspark, rond de zomer van 2012 is het plan klaar waarna er vervolgens een bestek voor de uitvoering gemaakt wordt.

Park Selwerd

Groenlinks heeft een initiatief voorstel ingediend met hierin het voorstel om Park Selwerd een ecologische impuls te geven. Het voorstel wordt raadsbreed gesteund. Het komende half jaar, zullen we in overleg met omwonenden en gebruikers van het park kijken wat hiervoor de mogelijkheden zijn. In april zullen we de raad hierover informeren.

Er is flinke vooruitgang geboekt ten aanzien van het herinrichtingsplan voor Park Selwerd. In goed overleg is met omwonenden een plan ontwikkeld. De herinrichtingmaatregelen zullen dit jaar worden uitgevoerd. De raad zal hierover in een aparte brief nog worden geïnformeerd.

4. Communicatie & Participatie

“Waterbewustzijn”-campagne

De waterbewustzijn-campagne wordt vervolgd. De tv serie “Plons” heeft in ieder geval vijf afleveringen in 2011. Daarnaast zal er elke maand een uiting zijn op het gebied van water, dit kan zijn in de vorm van een artikel in de krant, een bijeenkomst etc.

We hebben 12 afleveringen gemaakt van de tv serie Plons waarin alle waterthema's aan bod zijn gekomen

Publieks Meldactie

In samenwerking met de Natuur- en Milieufederatie wordt een publieksactie voorbereid, waarbij de bewoners van de stad kunnen melden wat hun favoriete boom is. De verkiezing een vervolg op de acties “Meld een huiswaluw” (2009) en “Meld een huismus” (2010). Rondom deze ‘verkiezing’

zullen diverse communicatieactiviteiten het grote belang van bomen voor het stedelijk gebied onderstrepen. Mogelijk zal er een boekje over de meest favoriete Groningse bomen worden gemaakt.

Het project "Groningen – de boom in" is al in het najaar van 2010 in samenwerking met de Natuur en Milieufederatie opgepakt. Gezamenlijk is een communicatieplan met publieksactiviteiten uitgewerkt. Ook zijn er enkele lezingen en excursies gezamenlijk met natuurorganisaties georganiseerd. Enkele dagen voordat de verkiezing voor de "Mooiste boom van stad" in de media aangekondigd zou worden, werden de resultaten bekend van het onderzoek naar de stabiliteit van de kastanjabomen aan de Singels. Het project is toen stilgezet omdat het niet verstandig leek om juist op dat moment met een bomenverkiezing in de openbaarheid te treden. Met de afdeling Natuur- en duurzaamheidseducatie wordt nog overlegt over een eventueel vervolg van deze actie.

Als vervolg op de actie "Meld een mus" uit 2010 is eveneens in samenwerking met de Natuur en Milieufederatie Groningen het project ijsvogel gestart. De publieksactie is in april gestart met een ijsvogelsymposium, waar stadsecologen, medewerkers van de waterschappers en ijsvogelkenner Jelle Harder hun ervaring en kennis hebben gepresenteerd aan een zeer geïnteresseerd publiek. Er is ook een folder gepresenteerd.

Als resultaat hiervan en vervolg hierop is een Ijsvogelwerkgroep gestart, waarin tien vrijwilligers praktisch aan de slag gaan voor de ijsvogel; ijsvogelwanden te monitoren en te beheren en zo nodig wakken te hakken in de winter. Daarvoor was het echter nodig om eerst alle ijsvogelbroedplaatsen concreet in kaart te brengen.

Inmiddels is besloten om de publieksmeldactie komend jaar nog te vervolgen omdat nog geen afronding mogelijk is en een aantal resultaten pas in de loop van volgend jaar gehaald kunnen worden. De meldingsactie is zeer zinvol gebleken, want nu is bekend waar en ongeveer hoeveel ijsvogels nog in en rond de stad leven. Dat geeft inzicht in de mogelijkheden voor herstel van de populatie en er kan bij het beheer van water en oevers rekening gehouden worden met de aanwezigheid van ijsvogels.

Communicatiereeks Gezinsbode over ecologie, groen en water

Wij willen de duurzaamste stad van Nederland worden. Daarom kiezen wij ervoor om de communicatiereeks breder in te steken dan alleen ecologische onderwerpen. Ook een onderwerp als duurzaam watergebruik komt aan de orde. Naast voorlichting is het accent verschoven naar "wat kan de burger doen". De communicatiereeks die in 2010 is ingezet zal doorlopen in 2011.

Eind 2010 zijn alle afgesproken onderwerpen behandeld in de communicatiereeks. In 2011 zijn er verder geen artikelen meer verschenen. Wel is nagedacht over een vervolg in 2012 zoals te lezen is in de planning 2012.

Participatie groenonderhoud

Vanaf 2010 is een coördinator groenparticipatie aangesteld bij de directie Stadsbeheer. De coördinator behandelt de verzoeken voor participatie, toetst deze aan de voorwaarden, coördineert de uitvoering van de projecten en ziet toe op handhaving van de voorwaarden. Ook in 2011 zal de coördinator diverse initiatieven van bewoners begeleiden.

Ook dit jaar zijn er weer vele geveltuinen aangelegd en participatieprojecten uitgevoerd. Over de concrete projecten zal in maart worden gerapporteerd.

De eetbare stad

Omdat Groningen in 2011 Hoofdstad van de Smaak zal zijn, wordt er in het kader van de groenparticipatie veel aandacht besteed aan het verbouwen van voedsel in de stad. Hiervoor zullen mogelijk ook (tijdelijk) braakliggende locaties worden gebruikt. De actieve medewerking van bewonersorganisaties en werkgroepen als Transition Towns is hierbij van groot belang. In het kader van de Regio Groningen-Assen zal een regionale voedselvisie worden uitgewerkt, waarin ook het belang van kleinschalige voedselproductie binnen de stedelijke gebieden aan de orde komt.

De Eetbare stad is een groenparticipatie project, dat al sinds 2009 wordt uitgevoerd in samenwerking met de Natuur en Milieufederatie. In 2011 zijn meer dan 20 nieuwe eetbare stad plannen ingediend, waarvan een aantal al gerealiseerd zijn en enkele nog op realisatie komend voorjaar wachten. Daaronder zijn projecten met enkele fruit- of notenbomen in een plantsoen, een buurtuin aan de Vaargeul met speelelementen en kindermoestuintjes, maar ook een groot plukbos/boomgaard in de wijk Hoornse Meer.

Er is vanuit de Natuur en Milieufederatie veel energie gestoken in de informatie en stimulatie van de "eetbare stad". Daarvoor zijn diverse lezingen en excursies langs voorbeeldprojecten gehouden en is vier keer een nieuwsbrief uitgebracht. Er zijn in verschillende wijken presentaties gehouden. Ook de actie Lentekriebels is gebruikt om "eetbare stad" te promoten. "Eetbare stad" heeft op de WMO-beurs gestaan en er is ruime media-aandacht geweest, mede als vervolg op de "Hoofdstad van de Smaak".

5. Opleiding

Begeleiding snoeien ecologisch hovenier

Bij de praktische uitvoering van het snoeiprogramma, dat door de Iederz wordt uitgevoerd, zal ondersteuning worden gegeven door ecologische hoveniers. Zij werken mee en geven gedurende de werkzaamheden aanwijzingen over de keuze bij het snoeien van beplanting. Op deze wijze wordt direct een impuls gegeven aan de verbetering van de kwaliteit van het snoeien.

Door de ondersteuning van de ecologische hoveniers heeft een zichtbare verbeteringslag plaats gevonden in de resultaten van het snoeiprogramma. Door wisselende samenstelling van de snoeiploegen blijft het lastig om de kwaliteit van het snoeien op een goed niveau te krijgen en te houden. Ondersteuning blijft daarom ook in de toekomst noodzakelijk en wordt ook in 2012 gecontinueerd.

6. Monitoring

Monitoring SES

Om een goed beeld te krijgen van de Flora en fauna in de gebieden die binnen de Stedelijke Ecologische Structuur (SES) vallen wordt er een monitoring uitgevoerd. Met de gegevens van dit onderzoek kan het beheer zonodig worden aangepast of bijgestuurd. Ook vanuit het wettelijke kader is de gemeente sinds oktober 2010 verplicht informatie te verstrekken over de aanwezigheid van (beschermde) soorten. In vijf jaar tijd moeten alle gebieden in de SES zijn gemonitord.

In 2011 zullen de volgende gebieden van de SES volgens de vastgestelde systematiek worden gemonitord:

<i>Wijk</i>	<i>Gebied</i>	<i>Type gebied</i>
Zuid	Helperdiepje	Verbinding
	Rabenhaupt	Kerngebied
	Papiermolen	Verbinding
	Zuiderbegraafplaats	Kerngebied
Oost	Euvelgunne	Verbinding
Centrum	Noorderplantsoen	Kerngebied
	Oude hortus	Steppingstone
	Wilhelminakade	Verbinding
	Molukkenplantsoen	Kerngebied
	Oosterhammerikkanaal	Verbinding
	Martinikerkhof	Verbinding
	Prinsehoftuin	Steppingstone
	Nieuwekerk	Verbinding
	Pioenpark	Verbinding

	Damsterdiep	Verbinding
	Roosensteinlaan	Verbinding
	Singels	Verbinding
	Spoorzone zuid	Verbinding

Bovenstaande gebieden zijn gemonitord. Er zijn weer veel bijzonder planten en dieren waargenomen waaronder een behoorlijk aantal doelsoorten. Erg bijzonder is het voorkomen van de doelsoort gehakelde aurelia (een vlindersoort) in de verbindingzone Papiermolen. Toch zijn niet alle te verwachten doelsoorten in de gebieden aangetroffen. In de rapporten staan daarom verschillende aanbevelingen voor inrichting en beheer. Daarnaast zijn er aanbevelingen gedaan, die betrekking hebben op een meer adequate keuze van de doelsoorten. Deze wijzigingen van de afgelopen jaren zijn verzameld en worden bij de aanpassing van het doelsoortenbeleid meegenomen.

Monitoring gevolgen braakleggen

Vanaf 2011 is er minder geld zijn voor het onderhoud van het groen in de stad. Eén van de maatregelen die doorgevoerd gaat worden, is een braaklegregeling in grotere groengebieden. Deze regeling houdt in dat het beheer van groen in een aantal gebieden in de stad niet meer wordt uitgevoerd. Voor de ecologische bermen die nu 1 of 2 keer gemaaid worden, betekent dit een achteruitgang van de ecologische kwaliteit. De verwachting is dat de bermen verruigen en dominante storingssoorten het over gaan nemen van soorten die gebaat zijn bij maaien en hooien. Toch zijn er ook kansen. Veel graslanden worden beheerd als gazon waarbij wekelijks wordt gemaaid. In dit onderzoek wordt gekeken hoe de braakgelegde gazons zich ontwikkelen en welke kansen dit biedt voor de ecologie.

Het onderzoek naar de ontwikkeling van braakgelegde gazons is in 2011 gestart en zal de komende jaren doorlopen. Na 1 jaar kunnen nog geen concrete uitspraken worden gedaan over de ontwikkelingen van het gazon. Praktisch probleem bij het onderzoek is dat een aantal van de uitgezette proefvlakken toch is gemaaid. Dit kon gebeuren doordat maaiers niet voldoende op de hoogte waren van de braaklegregeling van het gazon. Dit zorgt voor een verstoorde reeks aan onderzoeksgegevens. Voor het vervolg van het onderzoek is het belangrijk deze incidenten te voorkomen.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP)

In 2010 is er een abonnement afgesloten op de NDFP. In dit systeem worden gegevens over flora en fauna van verschillende organisaties opgeslagen en inzichtelijk gemaakt. De gegevens die de afgelopen jaren zijn verzameld bij de gemeentelijke monitoring zullen dit jaar worden ingevoerd. Vanaf 2011 zijn dan alle gegevens over planten en dieren die beschikbaar zijn inzichtelijk voor de gemeente.

In 2010 is er een abonnement afgesloten op de NDFP. In dit systeem worden gegevens over flora en fauna van verschillende natuurorganisaties en onderzoeksinstituten opgeslagen en inzichtelijk gemaakt. De gegevens die de afgelopen jaren zijn verzameld bij de gemeentelijke monitoring van de ecologisch beheerde gebieden zijn inmiddels ingevoerd. Er was echter nog geen capaciteit en budget beschikbaar om de gegevens voor de gemeentelijke vergunningverlening bruikbaar te maken. Als gevolg van de door het Rijk aangekondigde wijzigingen in de regelgeving zal dat mogelijk in 2012 wel noodzakelijk zijn. In de ontwerp-natuurwet wordt de vergunningverlening aangehaakt bij de Omgevingsvergunning.

1. Beleid

Beheerplannen

Voor alle kerngebieden binnen de SES worden de huidige beheerplannen aangepast tot ecologische beheerplannen. Voor een aantal gebieden zal een nieuw beheerplan geschreven moeten worden. Het belangrijkste kader voor deze ecologische plannen is het doelsoortenbeleid. De gegevens over beheer en inrichting die tijdens de monitoring zijn verzameld zijn een belangrijke input voor de beheerplannen. In 2012 wordt voor "Geluidswal de Wijert" een ecologische beheerplan geschreven.

Natuurwetgeving en wijkbeheer (Stadsbeheer)

In 2008 heeft Stadsbeheer zich geconformeerd aan de Gedragscode beheer. Dit is de concrete leidraad die volgt uit de flora en faunawet. Het geeft richtlijnen over de praktische toepassing van de flora en faunawet. De gedragscode is geldig voor vier jaar en loopt in 2012 af. Daarnaast wordt er gewerkt aan een nieuwe natuurwet waardoor de Flora en faunawet komt te vervallen. Wij moeten in 2012 een standpunt innemen hoe we verder willen gaan op het gebied van natuurwetgeving en richtlijnen waaraan we ons willen conformeren. Hoe gaan we verder met de natuurwetgeving die invloed heeft op de concrete uitvoering van het beheer? Kunnen of willen we blijven werken volgens de gedragscode en welke invloed heeft de veranderende natuurwetgeving hier op?

Alternatieve bestrijding Kaukische Bereklaau door verbod glyfosaat (roundup)

Op 15 september 2011 is door de Tweede Kamer besloten dat het gebruik van glyfosaat verboden wordt. De gemeenteraad heeft ruim 10 jaar geleden al besloten het gebruik van glyfosaat te verbieden. Een uitzondering hierop was het gebruik van dit gif voor de (kaukische) bereklaau. Dit is een ongewenste (giftige) soort die de neiging heeft zich sterk en snel uit te breiden ten koste van andere beplanting. Door het verbod van de tweede kamer is het nu niet meer mogelijk de bereklaau met glyfosaat te bestrijden met als gevolg dat de bereklaau zich snel kan gaan uitbreiden. Om te voorkomen dat de (kaukische) bereklaau zich uitbreidt of er hoge kosten ontstaan door arbeidsintensief handmatig verwijderen van de bereklaau, gaan we kijken hoe we verder gaan met de bestrijding. Wat zijn de alternatieven voor het gebruik van glyfosaat?

2. Beheer

Bermbeheer

De kwaliteit van het ecologische bermbeheer staat onder druk door bezuinigingen en hoge stortkosten. Dit betekent dat de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk moet worden ingezet en de ontwikkelingen van de vegetatie nauwgezet moeten worden gevolgd.

Schaapskudde en schapentrektocht

Het beheer met schapen zal in 2012 worden voortgezet. De start van het schapenseizoen zal eind maart begin april zijn. In plaats van met de vrachtwagen zullen de schapen met hun lammeren in een 10-daagse schapentrektocht naar Groningen lopen. Tijdens deze tocht zullen ze verschillende Hondsrugdorpen aandoen en worden verschillende activiteiten georganiseerd. De schapen blijven tot eind oktober. De schaapscheerderdag zal in het Noorderplantsoen worden gehouden. Tijdens deze dag worden de schapen geschoren en zijn kraampjes met streekproducten aanwezig.

Ecscan te kappen bomen

Tijdens de ecscan wordt gekeken of een boom of onderdeel daarvan kan blijven staan en/of liggen. Hierdoor zal de hoeveelheid dood hout in de stad toenemen. Veel (doel)soorten profiteren hiervan. Voorbeelden zijn o.a. egel, kleine en grote bonte specht, groene specht, grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Bij een eventuele kap worden bomen met holtes met een endoscoop (zeer kleine camera) geïnspecteerd op de aanwezigheid van vleermuizen.

Aanbesteding beheer sloten en vijvers

Dit jaar zal worden onderzocht wat de mogelijkheden zijn om gezamenlijk met het waterschap Noorderzijlvest het beheer van sloten en vijvers aan te besteden. In eerste instantie zal worden gekeken naar het stadsdeel Noorddijk. In dit stadsdeel wordt al intensief samengewerkt met het waterschap Noorderzijlvest aan een waterstructuurplan, waarbij ook nieuwe afspraken over het beheer worden gemaakt.

3. Projecten

Natuurbeheer door buitenlandse studenten

In samenwerking met Landschapsbeheer Groningen en stichting SIW Internationale vrijwilligersprojecten gaan we aan de slag met het natuurbeheer in de stad. Twintig studenten met verschillende nationaliteiten gaan in het Stadspark meehelpen met onder andere snoeien, broedhopen maken, hooien en het maken van bijenhôtels. Thema van dit project is kennismaking met verschillende nationaliteiten, werken in het groen en kennismaking met Groningen.

Het jaar van de bij

Het gaat slecht met de bijenstand in Nederland. Ook in Groningen is er een afname te zien van het aantal (solitaire) bijen. Bijen vormen een essentieel onderdeel in het ecologisch systeem. De afname van de bijenstand kan daarom grote (ecologische) gevolgen hebben. Om aandacht te vragen voor dit probleem en een impuls te geven aan de bijenstand van de stad is 2012 uitgeroepen tot het jaar van de bij. Er worden concrete (publieks)acties en maatregelen genomen om de het probleem onder de aandacht te brengen en aan te pakken.

Ecologie in projecten Programma Stadsbeheer 2012

Tijdens de monitoring wordt gekeken of de verschillende gebieden voldoen aan de criteria die de doelsoorten stellen aan hun omgeving. Aanbevelingen voor beheer worden verwerkt in beheerplannen. De aanbevelingen ten aanzien van de inrichting van groen worden opgenomen in het programma Stadsbeheer.

Water Stadspark

In 2011 is begonnen met de uitwerking van een plan waarin oplossingen worden gezocht voor de stedelijke wateropgave* ten aanzien van de waterkwantiteit en problemen rond peilbeheer in het stadspark. Voor de waterkwaliteit worden de vastgestelde ambitieniveaus uit het waterplan nagestreefd. Bij de uitwerking wordt gebruik gemaakt van het beheerplan voor het stadspark. In 2012 zullen deze plannen verder worden geconcretiseerd.

* De maatregelen die getroffen moeten worden om in het bebouwde gebied de kans op wateroverlast zo veel mogelijk te beperken, wordt de stedelijke wateropgave genoemd.

Park Selwerd

GroenLinks heeft een initiatiefvoorstel ingediend met hierin het voorstel om Park Selwerd een ecologische impuls te geven. Het voorstel wordt raadsbreed gesteund. Afgelopen jaar is in samenwerking met omwonenden een herinrichtingsplan voor park Selwerd gemaakt. Dit jaar zal dit plan in uitvoering worden gebracht.

4. Communicatie & Participatie

“Waterbewuszijn”-campagne

Na vijf afleveringen van de tv serie van “Plons” op OOGTV in 2011, zal er in de Gezinsbode een vervolg worden gegeven aan de voorlichting over water. Maandelijks zal over water worden gepubliceerd.

Communicatie over ecologie, groen en water

Wijkbeheer onderhoudt een groot deel van het (ecologische) groen in de stad. Veel van dit werk wordt als regulier beschouwd. Toch gaat er vaak meer schuil achter dit reguliere beheer. Met concrete en

leuke projecten en beheermaatregelen wordt invulling gegeven aan het onderhoud van groen. Doormiddel van de intranet, gemeentelijke website, nieuwe media en andere vormen van communicatie wil Wijkbeheer meer positieve aandacht generen voor de inspanningen die door Wijkbeheer worden geleverd aan het onderhoud van het groen.

Actie meld een ijsvogel

Ook in 2012 zal de actie meld een ijsvogel worden gehouden. In het kader van de ijsvogel zal in samenwerking met een school één van de aangelegde ijsvogelwanden officieel worden “geopend”.

Participatie groenonderhoud

Vanaf 2011 is een coördinator groenparticipatie aangesteld bij de directie Stadsbeheer. De coördinator behandelt de verzoeken voor participatie, toetst deze aan de voorwaarden, coördineert de uitvoering van de projecten en ziet toe op handhaving van de voorwaarden. Ook in 2012 zal de coördinator diverse initiatieven van bewoners begeleiden.

5. Opleiding

Begeleiding snoeien ecologisch hovenier

Bij de praktische uitvoering van het snoeiprogramma, dat door de IEDERZ wordt uitgevoerd, zal ondersteuning worden gegeven door ecologische hoveniers. Zij werken mee en geven gedurende de werkzaamheden aanwijzingen over de keuze bij het snoeien van beplanting. Op deze wijze wordt direct een impuls gegeven aan de verbetering van de kwaliteit van het snoeien.

6. Monitoring

Monitoring SES

Om een goed beeld te krijgen van de Flora en fauna in de gebieden die binnen de Stedelijke Ecologisch Structuur (SES) vallen wordt er een monitoring uitgevoerd. Met de gegevens van dit onderzoek kan het beheer zonodig worden aangepast of bijgestuurd. Ook vanuit het wettelijke kader is de gemeente sinds oktober 2010 verplicht informatie te verstrekken over de aanwezigheid van (beschermde) soorten. In vijf jaar tijd moeten alle gebieden in de SES zijn onderzocht.

In 2012 zullen de volgende gebieden van de SES volgens de vastgestelde systematiek worden gemonitord:

Wijk	Gebied	Type gebied
Zuid	Esserweg	Verbinding
	Geluidswal de Weijert	Kerngebied
	Hora Siccema - Bordewijk	Verbinding
	Ina Boudierplantsoen - Van Lenneplaan	Kerngebied
	Vestdijklaan	verbinding
West	Corpus den Hoorn Oostzijde	Verbinding
	Waterverbinding Hoornsemeer - Piccardthof	Verbinding
	Stadspark Voorpark	Kerngebied
	Hoornsemeer Noordzijde	verbinding
Centrum	Singels	Verbinding
	Spoorzone Zuid	Verbinding

Onderzoek bijen in de stad

2012 is uitgeroepen tot het jaar van de bij. Er zal een onderzoek worden opgezet en vervolgens uitgevoerd waarbij de aanwezigheid van bijen in de stad zal worden onderzocht. Ook zal advies worden gegeven op welke wijze inrichting en beheer beter afgestemd kan worden op de bij.